

HUF, Hans-Christian. *Nejmocnější říše světa*, Frýdek-Místek: Alpress, s. r. o. 2007. 323 s.

Hans-Christian Huf se narodil v roce 1956 ve Starnbergu, vystudoval v Mnichově a v Bordeaux historii a politické vědy. Působí v německé televizi ZDF, pro zdejší redakci *Dějiny a společnost* vytvořil mnoho úspěšných seriálů o historii. Doprovodné knihy k těmto seriálům, které připravil k vydání se spolupracovníky, se staly bestsellery. Konkrétně na této knize se spolupodíleli Geor Graffe, Gunther Klein a Mathias Unterbung.

Autoři se v knize věnují hlavně čtyřem imperiím, přičemž každá říše představuje jednu kapitolu: Egyptu, Persii, Kartágu a Římu. Kapitoly o každé velmoci jsou ještě rozděleny podnadpisy, jsou prokládány obrázky, mapkami. Popis velmoci završuje přehledná kronika panovníků a krátké shrnutí jejich skutků. Čtenář si tak lépe představuje rozložení říše i její kulturní a politické památky. Kniha v úvodu upozorňuje na rozmanitost názorů o zániku starověkých říší. Nabídnuto je přehřel možných i nemožných vysvětlení: vojenské porážky, přílišná rozpínavost, neschopnost vládců, nemoci a vnitřní slabost, nebo také zásahy bohů, náhoda, omylnost lidí. Definitivní odpovědi se v knize nenachází. Cílem autorů bylo ukázat, jak se historie píše, přestavit nejrůznější teorie a hledat jejich potvrzení či vyvrácení. Chtěli představit komplikované a nepředvídatelné procesy historie, a donutit čtenáře k zamyšlení, hlubšímu hledání, čtení.

V první kapitole s. 9-110 se autoři zabývají Egyptem. Čtenáře nesměle upozorňují na to, že žádná jiná říše netrvala tak dlouho jako říše faraónů. Popisují se zde úkoly vládců: trvale zabezpečit spojení Obou zemí, dbát, aby lidé žili navzájem v míru a dodržovali zákony Maat. Tomuto zákonu se samozřejmě musel podřizovat i samotný faraón. Rozsáhle se autoři věnují době Ptolemaiovců, hlavně Kleopatře a jejímu životu od dětství po prohru nad Římem a její smrt. Osobně mě potěšilo, že se v knize objevila vedle jmen slavných faraónů i jména silných žen, panovnic, které dosáhly na tento post a často si vedly lépe, než muži. Právě faraóni si nevědomky ničili svoji zem. Na stavby jejich hrobek bylo potřeba mnoho jídla, materiálu, vody, lidských sil apod. Bohužel se začaly měnit klimatické podmínky a faraóni nezareagovali na takovou situaci včas, stavba pyramid tak dala Egyptu silnou ránu, která možná vedla k takovému oslabení, že zem dobyli Núbijci a později i ostatní národy.

Druhou kapitolou je Persie s. 113-180. Dříve zelené pláně a úrodné oblasti, dnes suché oblasti Íránu, má podle knihy na svědomí pravděpodobně změna zdejšího klimatu. Nelze ale neupozornit na obdivuhodné schopnosti antických stavitelů a inženýrů za vynález dobře propracovaného zavodňovacího systému. A schopnosti vojevůdců za vybavenost vojska, proslulého moderní výzbrojí, válečnými vozy opatřenými srpovitými čepelemi, které nepřátele děsili již před samotnou bitvou. Mnoho historiků se přiklání k názoru, že navzdory všem vymoženostem špěla i tak perská říše k zániku. I přec vlastní velikosti a bohatství nedorostla do takové velikosti, aby dobře plnila přemíru svých úkolů.

V knize se objevuje i názor, že Perská říše zanikla neschopností svých vládců, kteří jednoduše nedokázali vést tak velké impérium.

Takový osud, dle informací autorů, potvrzují i zprávy z knihy od starověkých řeckých a římských historiků. Zdá se totiž, že v samotné Persii vlastní historiografie neexistovala, nezůstala po ní žádná literární díla. Kvůli skromným pramenům podlehl leckterý historik pokušení stavět Persii jedinečně do špatného světla jako bezduchou, krutou a chladnou říši, redukovanou na zdroj trvalého konfliktu s Řeky. V našich představách o orientálním a západním světě tak většinou přežívá pojetí „hodného“ Řecka a „zlé“ Persie.

Autoři v knize popisují řadu největších perských králů: Kýros II, který dobyl Babylon. Jeho syn Kambýses II. obsadil Egypt. Dareios se stal perským králem a Kambýsovým pokračovatelem. Za jeho vlády Persie hodně bojovala a nebyly to války zrovna úspěšné, několikrát se Dareios rozhodl špatně a unáhleně. Zde nás už autoři navádějí na myšlenku jednoho z důvodů pádů některých říší – omylnost lidí. Již v této části knihy jsem začala být poněkud zmatená. Autoři jistě mysleli dobře nápad s mnoha hypotézami o zániku říší, bohužel to na mě spíše působilo zmateně a neuspořádaně. V množství informací jsem se začala ztrácet.

V třetí kapitole knihy s. 183-252 se pozornost autorů ubírá ke Kartágu a jeho hrdinovi a vojevůdci Hannibalovi. O Hannibalovi se toho moc neví, ani Kartágo nemělo skoro žádnou dokumentaci, protože Římané po jeho dobytí srovnalo Kartágo se zemí a to doslova. Proto se o něm dočteme jen z jiných pramenů od Řeků nebo Římanů, které jsou samozřejmě někdy trošku zkreslené. Autoři si ve třetí kapitole pohrávají s domněnkami, jaký asi Hannibal opravdu byl, a všechny nejrůznější názory dokládají nějakými historickými spisy. Jak má tedy člověk, najít pravou tvář tohoto vojevůdce? Samotné Kartágo bylo dlouho podle autorů neprávem očeřováno, dlouhou dobu se

tvrdilo, že obyvatelé Kartága upalovali vlastní děti. Teprve moderní technologie potvrdily, že to jsou kosti menších živočichů a dětí, které byly nedonošeny, nebo tělesně postiženy a pravděpodobně umřeli. Pochvalu si zaslouží zvolený styl popisu Hannibalova života, který se dá přirovnat k historickému románu. Tato pasáž se tedy četla mnohem lépe, než ty zbylé. Dle mého názoru by proto knize prospělo, kdyby celé dílo bylo napsané stejně, jako již zmíněná pasáž o Hanibalovi. Kartágo, jak se v knize dočteme, mělo svůj osud zpečetěno již dávno, dokázalo se jen dlouhou dobu bránit, než nastal po několika letech bojů jeho konec.

Jelikož je Řím neodlučitelně spojen s předchozími říšemi, velká část jeho historie byla vysvětlena zároveň s nimi v předchozích kapitolách. Autoři se pravděpodobně proto rozhodli pojmut samotnou kapitolu Řím s. 255-323 trochu jinak než ty předešlé. V úvodu kapitoly se dočteme o známé pověsti o vzniku Říma. O dvojčatech odkojených vlčicí. Autoři se zde soustředí na otázku mravního úpadku Římanů. Od obliby panovníků užívat si s mladými chlapci, přes přemíru jídla a alkoholu, až po zálibu v podívané na utrpení a smrt díky gladiátorským zápasům. Mnoho antických spisovatelů ve svých dílech přirovnává Řím k velkému prasečímu chlívku. Později se v knize přechází k jiné otázce a to, že Řím prostě zaniknout musel. Jak se něco v přírodě rodí, roste, stárne a následně umírá, tak musel zákonitě zaniknout Řím. Jestli tomu tak bylo, se dá polemizovat, určitě je to zajímavé a jednoduché vysvětlení všeho.

V knize se nachází mnoho krásných pasáží s nejrůznějšími hypotézami, návrhy a domněnkami vztahujícími se k nejrůznějším dějům v historii. Kniha mě díky tomu velmi oslovila. Ukázala mi, že může vést i více cest k tomu, co se kdy odehrálo, a ne vždy je pravda to, o čem se nejvíce mluví.

Lenka Slámová